

ARQUEOCEC

FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES"
(Secció d'Història i Art)

Any 6

Núm. 55

Abril 2016

Activitats fets i notícies d'arqueologia i patrimoni

EMPÛRIES

EXCURSIÓ-VISITA : Dissabte 16 d'abril 2016

EMPORION

EMPORIAE

La ciutat grega

El geògraf grec Estrabó, que va escriure en època d'August, relata, en referir-se a Empúries, que "els emporitans, en un primer moment, varen ocupar una petita illa situada davant de la costa, que avui dia denominen Palaia Polis (ciutat antiga), però actualment viuen ja a terra ferma" (Geografia III, 4, 8-9).

Efectivament, a la primera meitat del segle VI aC, els comerciants grecs procedents de Focea fundaren i s'establiren sobre un petit promontori estratègicament situat a l'extrem sud del golf de Roses, la Palaia Polis. Un promontori, a més, ocupat ja des del bronze final i la primera edat del ferro per una població indígena que havia mantingut contactes amb el comerç fenici.

Poc temps més tard de l'establiment grec a la Palaia Polis, els emporitans crearen un nou nucli urbà immediatament al sud de la badia natural, garantint el control de les instal·lacions portuàries. Aquest nou assentament, ubicat a l'est d'una de les elevacions que s'aixecaven a l'entorn de les maresmes que delimitaven l'antiga línia de costa -la "terra ferma" d'Estrabó- és el que es coneix amb el nom de "Neàpolis" (ciutat nova), denominació atorgada per J. Puig i Cadafalch. La ciutat grega d'Emporion, amb els nuclis de la Palaia Polis i de la Neàpolis, va desenvolupar la seva activitat urbana d'ençà el segle VI aC fins a la presència romana l'any 218 aC, quan el port emporità és utilitzat com a punt d'entrada a la península per les tropes romanes en la seva lluita contra l'exèrcit cartaginès.

La ciutat romana

L'any 218 aC, amb motiu de la Segona Guerra Púnica, un exèrcit romà comandat per Cneus Corneli Escipió desembarcà al port d'Empúries amb l'objectiu de tancar el pas per terra a les tropes cartagineses. S'iniciava així el procés que portaria a la romanització de la península Ibèrica. El 195 aC, Marc Porci Cató instal·là un campament militar a Empúries que fou l'embrió d'una nova ciutat, creada a principis del segle I aC. En època de l'emperador August, les ciutats grega i romana es van unir física i jurídicament sota el nom de Municipium Emporiae (darrer quart del segle I aC). Mentre que Gerunda (Girona), Barcino (Barcelona), Tarraco (Tarragona) i altres ciutats romanes de la Península adquirien cada cop més importància, Emporiae la perdia progressivament. A la segona meitat del segle III dC, tota la ciutat romana i el sector de la Neàpolis eren ja abandonats, i la població es va concentrar a Sant Martí d'Empúries. Aquesta ciutat fou seu episcopal durant tota l'Antiguitat Tardana i els seus habitants utilitzaven com a cementiri l'àrea nord de la Neàpolis, on trobem les restes d'una capella funerària. Després de la invasió àrab i de la recuperació franca (s. VIII), Empúries fou capital del comtat carolingi d'Empúries i posteriorment capital del comtat medieval d'Empúries fins el segle XI, moment en què el comte trasllada la capital a Castelló. A partir d'aquell moment, Empúries es convertí en un petit nucli de pescadors que el segle XVI funden la vila de l'Escala.

Arqueologia de Descoberta

El passat mes de març el Grup d'Arqueologia va realitzar la seva habitual sortida de descoberta anant primer a visitar les imponents Torres de Fals (Bages), que ens varen deixar impressionats per la seva envergadura, cosa que un no és capaç de copsar fins que es troba al seu dessota i es dóna compte de la pròpia petitesa.

Prop d'allà vàrem poder visitar també el pou de glaç de les Feixes del Rector. Un pou que malgrat haver perdut la seva coberta ens mostra amb un gran badall la seva capacitat d'emmagatzematge de gel, en uns moments de la nostra història en que feia un fred que ara no fa i permetia la seva conservació per als mesos més calorosos.

Torre principal de Fals

Pou de glaç del Rector

Seguidament férem camí cap Castellar on prenguérem la carretera que segueix el curs de la riera de Grevalosa. A uns tres quilòmetres aproximadament trencarem per la pista que mena al mas de Cal Marquet. Una pista que s'enfila ràpidament i ens ofereix panoràmiques magnífiques del muntanyam que encaixona la riera de Grevalosa i que llavors veiem molt avall als nostres peus. L'objectiu era trobar el dolmen de Cal Marquet de la Grevalosa, el més important i sencer de la comarca de Bages.

**Dolmen de Cal Marquet
de la Grevalosa**

Arribats al mas de Cal Marquet ens dóna la benvinguda una gran pedra plantada, amb l'aspecte d'un gran menhir que fa la seva patxoca.

La pista s'enfila per la dreta vorejant les instal·lacions de cria de perdius del mas, i en arribar al punt més elevat ja vam poder veure de lluny estant el dolmen que havíem vingut a buscar entremig de dos grups de pins, la seva localització ha estat més fàcil del que ens esperàvem, doncs un cop coneguda la seva posició, ja només quedava buscar l'accés més fàcil tot vorejant uns camps de sembrat.

**Alguns membres del Grup
d'Arqueologia amb el dolmen
de Cal Marquet**

Per a celebrar l'èxit de la prompta trobada del dolmen de Cal Marquet, decidirem anar-ne a buscar més, per la qual cosa tornarem a baixar fins a la carretera que seguint sempre el curs de la riera de Grevalosa ens portà fins a Castellfollit del Boix. Des d'aquesta petita població prenguérem la pista que s'enfila resseguint tota la serra de Rubió per sortir finalment a la carretera BV-103, on uns quilòmetres més enllà i a tocar de la mateixa carretera poguérem veure primer el dolmen de Les Maioles i poc més endavant el dolmen dels Tres Reis.

Membres del Grup en el dolmen de Les Maioles

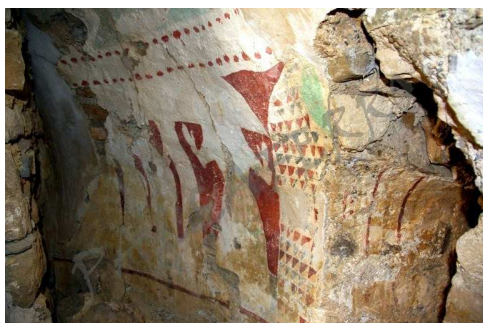
Dolmen dels Tres Reis

Per finalitzar el nostre periple vam anar a dinar a Prats de Rei, on volíem visitar, a la tarda, la muralla ibèrica trobada fa un parell d'anys però la vam trobar tapada, tot i que un respirador ens indicava que devia ser visitable per sota, però aquell dia no va ser possible.

Descobreixen al Pallars Jussà unes pintures que podrien ser romàniques

Un lleidatà, Rubén Oliver, ha descobert en una ermita del Pallars Jussà unes restes pictòriques no documentades que podrien ser d'origen romànic, en una petita ermita abandonada i en molt mal estat. Un cop feta la troballa, Oliver ho va posar en coneixement de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, que manté en secret la seva ubicació exacta per preservar-ne la seva conservació. Oliver és un veí d'Alfarràs de 49 anys que dedica gran part del seu temps lliure a documentar despoblats, masies, construccions de pedra seca i temples abandonats.

Alguns experts apunten que el conjunt pictòric podria correspondre a la representació del Maïestas Domini a l'interior d'una màndorla, acompanyat del tetramorf, i querubins. I a la part inferior de l'absis un Sant Pere i una possible marededéu resant, entre altres personatges. Les pintures conserven el cromatisme romànic, apreciand-se personatges, sanefes, decoracions i colors com ocre, blaus, negres i vermells.

Orígens i evolució

La mostra presenta peces trobades als jaciments de la reserva del Ngorongoro, a Tanzània

Un viatge en el temps als orígens de la humanitat; un viatge en l'espai al continent africà. Això és el que proposa la nova gran exposició temporal de Cosmocaixa, *El bressol de la humanitat*, que s'hi pot veure des d'avui i fins al gener de l'any que ve. Es tracta d'una mostra amb peces úniques dedicada a l'evolució de l'ésser humà, basada en les troballes arqueològiques i paleontològiques dels jaciments de la gorja d'Olduvai, a la reserva del Ngorongoro (Tanzània), considerat un escenari clau per entendre l'origen dels ancestres de l'ésser humà. *El bressol de la humanitat* fa un recorregut per la geologia i l'ecologia de la Gran Vall del Rift i també vol oferir una visió sintètica de l'estat actual de la paleontologia i reflexionar sobre moltes preguntes per a les quals no s'ha trobat resposta.

El jaciment de Puig Ciutat, a Oristà, obert

El dissabte 12 de març es va inaugurar el jaciment de Puig Ciutat a Oristà (Osona), es va obrir al públic amb una visita comentada donant a conèixer les intervencions arqueològiques que s'han fet al jaciment des de les primeres excavacions, el 2010, fins a finals de l'any passat, dirigides per Roger Sala, Carles Padrós i Àngels Pujol.

El Museu Egípci de Barcelona inaugura una mostra dedicada a Osiris, rei de la resurrecció i emblema de la religió de l'antic Egipte

La mitologia egípcia obre les portes a un món fascinant format per déus, llegendes i jeroglífics. Una de les figures essencials de la història de la religió de l'antic Egipte és Osiris, considerat el déu del més enllà, i per aquest motiu el Museu Egípci de Barcelona inaugura, *Osiris. Déu d'Egipte. L'ésser que roman perfecte*, una exposició que es podrà veure fins al 30 de juny, i que aprofundeix sobre la figura d'aquest déu i la cultura que l'envolta amb “unes

peces, més de la meitat inèdites i d'una extraordinària delicadesa”, segons indica Jordi Clos, president de la Fundació Arqueològica Clos.

Museu Arqueològic de l'Esquerda de Roda de Ter

El Museu Arqueològic de l'Esquerda és un museu de jaciment, un espai destinat a conservar, investigar i difondre el jaciment ibèric i medieval de l'Esquerda (s. VIII aC- s.XIV dC). La seva creació, l'any 1988, respon a la voluntat de donar a conèixer un dels jaciments catalans més rellevants del país, per la seva extensió (12 Ha), per la seva amplitud cronològica i per la bona conservació de les estructures, que documenten perfectament l'evolució urbanística de les diferents etapes de poblament. Des del 28 de juny de 2013 el Museu ocupa un nou espai: l'antiga caserna de la Guàrdia Civil que ha estat totalment rehabilitada. Actualment, s'està treballant en la creació de l'exposició permanent del Museu.

